

در بزرگداشت دستاوردهای نهضت ملی – دموکراتیک ۲۱ آذر

شنبه، ۱۱ دسامبر ۲۰۲۱ - 19:32

گروه کار ملی -
قومی حزب چپ
ایران (فدائیان خلق)

در بزرگداشت
دستاوردهای
نهضت ملی –
دموکراتیک ۲۱ آذر

در آذرماه سال
جاری، از سرکوب
خونین جنبش
ملی-دموکراتیک
آذربایجان در ایران
موسوم به نهضت

۲۱ آذر، ۷۵ سال می‌گذرد. جنبشی غرقه در خون، که بر ارزش‌ها، آماج‌ها و دستاوردهای هنوز الهام‌بخش مبارزات عدالت‌جویان و آزادی‌خواهان آن همچنان می‌توان بالید. جنبشی که چه از سوی شونیست‌های مرکزگرای آریاپرست و اسلامی و چه جدایی طلبان با انواع تحریف‌ها و اتهامات و در همانحال مصادره به مطلوب‌ها روبرو است. جنبشی که می‌تواند و باید همانند هر پدیده تاریخی در نقطه قوت‌ها و ضعف‌هایش مورد نقد قرار گیرد. اما آنجا که با تحریف و سرکوب فکری این نهضت روبرو هستیم می‌باید ایستاد و بر دستاوردهایش پای فشرد.

حکومت دموکراتیک آذربایجان، با اتکاء بر قانون بر زمین‌مانده‌ی «انجمن‌های ایالتی و ولایتی» از عصر مشروطه، در طول حیات یک‌ساله‌اش در آذربایجان پیشگام تحولاتی در ساختار اجتماعی آذربایجان شد که نه تنها در آن دوران تحکم جنگ و استبداد، که حتی اکنون هم پیش‌رو محسوب می‌شود.

حق انتخاب کردن و انتخاب شدن در نهادهای قدرت سیاسی برای زنان، در همان آغاز کار قانون‌گذاری در حکومت دموکراتیک

آذربایجان به رسمیت شناخته شد. حقی که تصویب آن به صورت سراسری در ایران، سال‌ها بعد و هنگام مطرح شدن اصول ششگانه‌ی اولیه‌ی پهلوی، معروف به «انقلاب سفید» در سال ۴۱ واقع شد.

رسمیت دادن به حق آموزش به زبان مادری، از اولین اقدامات حکومت دموکراتیک آذربایجان پس از استقرار بود. دموکراتیسمی که هنوز هم ممنوعه تلقی می‌شود. مهم‌تر و علاوه بر این نهضت ۲۱ آذر، با برنامه‌های اقتصادی‌اش جانبدار طبقات زحمتکشی بود که به سبب فقر و فلاکت تحمیلی از سوی ملاکان و غارتگران هم‌دست با استبداد مرکزی، وضعیت معیشتی دشواری را تحمل می‌کردند. اجرای قوانینی همچون اصلاحات ارضی به نفع زحمتکشان روستایی، عملاً از عمق شکاف فقر و غنا در آذربایجان کاست. اقدامی چنان نافذ و بی بازگشت که ۵ سال بعد به شکل تعدیل یافته در دولت ملی مصدق و ۱۵ سال بعدتر به نحوی ناقص توسط شاه سرکوبگر همین نهضت به اجرا گذاشته شد. تصادفی نبود که شاه اصلاحات ارضی خود را از استان‌های آذربایجان و زنجان آغاز کرد.

در همین دوره‌ی کوتاه یک‌ساله، حکومت برخاسته به دفاع از منافع زحمت‌کشان، آزادی‌های دموکراتیک را به طرز قابل ملاحظه افزایش داد. شکل‌گیری سازمان‌های مردمی، سندیکاها و مطبوعات آزاد از مصادیق بسط آزادی در آذربایجان تحت حکومت دموکرات‌هاست. به علاوه این حکومت با توجه ویژه به هنر، ادبیات و موسیقی، نشان خود را بگونه نازدودنی بر تاریخ فرهنگ آذربایجان بر جا گذاشت.

زدودن نهاد دولت از فساد اقتصادی و اهتمام بر مهیا کردن امکان‌های رفاهی و اجتماعی برای عموم شهروندان از طریق تاسیس نهادهای عمومی همچون دانشگاه و رادیو تبریز و نیز انجام اقدامات عمرانی سریع در همین تبریز از دستاوردهای دوران کوتاه حکومت دموکرات‌هاست.

«۲۱ آذر» توانست سرمشقی برای حل مسئله تأمین حقوق ملی، ملیت‌های ساکن ایران باشد و در مناسبات میان ملیت‌ها و ساکنان مناطق مختلف کشور و سامان‌دهی ساختاری غیرمتمرکز در ایرانی یکپارچه الگویی به دست دهد که آزادی‌خواهان مردم‌دوست کشور همواره نیازمند آن تجارب خواهند ماند.

به سبب همین تلاش‌ها، حکومت مرکزی وقت، حضور حکومت دموکرات خومختار در آذربایجان را برتافت: استبداد مرکزگرا تحت حمایت بلوک امپریالیستی و در همراهی با خاندان‌های حکومت‌گر و اشرافی ایران، زمین‌داران بزرگ، سران روحانی، بازاریان ثروتمند، فراماسونری، ناسیونالیست‌های ستایشگر نژاد آریایی، آذربایجان مقاوم را به خاک و خون کشید. شوونیسم پان ایرانیسم هنوز هم سرکوب نهضت ۲۱ آذر را به مثابه یک افتخار تاریخی برای

گذشته‌ی خویش می‌داند و نابودی دست‌آوردهای آزادی‌خواهان آذربایجان را هنوز با عنوان «نجات آذربایجان» معرفی می‌کند. در این نجات‌خونین، آذربایجان توسط ارتش تهران و شبه‌نظامیان اجاره‌ای زمینداران بزرگ و حمایت روحانیون مطرح آذربایجان اشغال شد. هزاران نفر عمدتاً از دهقانان، به طرق مختلف سلاخی، تیرباران، حلق‌آویز و کشته شدند. با احتساب مجموعه رانده شدن‌ها از دیار خود چه به برونمرز و چه درونمرز این قابل‌انکاء است اگر گفته شود قریب ۱۰۰ هزار نفر از آذربایجان تبعید گشته جلای وطن کردند.

با تکرار اینکه نهضت ۲۱ آذر، نهضتی سربرآورده در شرایط تاریخی خاص خود با خطاها و از آن بیشتر مورد سوء استفاده‌هایی هم قرار گرفت که در متن تاریخ همانند هر جنبش دیگری کمابیش می‌تواند رخ دهد، اما همچون تجربه مردمی ماندگار، ثبت تاریخ ایران شده است و می‌ماند. ما با ارج نهادن این تجربه‌ی تاریخی گران‌بها، نهضت ۲۱ آذر را داشته‌ی مشترک همه مردم ایران می‌دانیم و بر این باوریم که اهداف و دست‌آوردهای این نهضت عدالت‌جویانه و آزادی‌خواهانه‌ی ملت ایران، نقطه‌ای درخشان در تاریخ نیروی رنج و زحمت کشور ما است.

گروه کار ملی - قومی حزب چپ ایران (فدائیان خلق)

۲۱ آذر ۱۴۰۰ برابر با ۱۱ دسامبر ۲۰۲۱